

FROSTSÆD

– ET AVLSREDSKAB MED PERSPEKTIVER

Pernille Monberg, opdrætter af irske ulvehunde, fortæller her om sin anvendelse af frostsæd. Hendes målsætning er at hæve hundenes gennemsnitslevealder – men metoden kan anvendes med mange andre målsætninger, mener hun

■ Tekst: Wiegarden/Tine Luther

Frostsæd er ikke bare løsningen, hvis man vil bruge sæd fra en hanhund, der kommer langvejs fra. Sørger man for at nedfryse sæd, har man mulighed for senere at bruge afdøde hanhunde i avlen, hvis gode avlsegenskaber først opdages, når det er for sent med parring.

- Måske opdager man først flere år efter hundens død via dens afkom, at den havde nogle ting, der var værdifulde for avlen. Nedfrosset sæd kan således være et særdeles godt kort at

hive op af lommen, siger Pernille Monberg, Kennel Wolfhouse.

Høj levealder formentlig arveligt

- Som indenfor visse andre racer har der været en masse snak om, at irske ulvehunde ikke bliver særlig gamle, fortsætter Pernille Monberg.

- I stedet for at sidde med hænderne i skødet og snakke om dette, må vi forsøge at hæve gennemsnitslevealderen – men hvordan gør man det?

Pernille Monberg (th) og Bettina Isen ser frostsæd som et fantastisk værktøj, idet man hermed kan bruge afdøde hanhunde i avlen, hvis gode avlsegenskaber først opdages, når det er for sent med parring.

Foto: Celsa Mollo

Frosthvalpe fra Kennel Wolfhouse. Kullet er fra 2004, og faderen var udvalgt, fordi han i sin afstamning har mange langlivede aner. Han blev selv over 10 år gammel.

En sædtapning koster omkring 2500,- kr., og giver sæd til mellem to og seks tæver. Det koster ca. 60,- kr. årligt at få sæden opbevaret. Der er kun enkelte sædbanker i Danmark – se f.eks. www.canicold.dk

- Som antropolog er jeg af og til stødt på folkefærd med ekstrem høj levealder. Og jeg har også bidt mærke i, at stort set alle i min stedmoders familie er blevet kolossalt gamle – de fleste langt op i halvfemserne. På den baggrund kom tanken til mig, at høj levealder må være en arvelig faktor. Jeg er sikker på, at man kan avle på høj levealder, ligesom man kan avle på forskellige aspekter indenfor sundhed og eksteriør. Studerer man hundestamtræer, viser det sig da også, at visse linjer lever længere end andre. Derfor er jeg overbevist om, at vi kan hæve hundenes levealder ved at vælge avlsdyr, der selv er blevet gamle – og hvis nærmeste familie også har nået en høj levealder. Lige for en god ordens skyld vil jeg indskyde, at jeg ikke taler om høj levealder isoleret set; hundene skal naturligvis være sunde og ældes sent, for det handler i høj grad også om livskvalitet.

- Problemet med at avle på hunde med høj levealder er jo bare, at man først ved, at en hund bliver særlig gammel, når det er for sent at bruge den i avlen. Enten er den død, eller også er den ikke fertil længere. Her kommer frostsæden ind i billedet som et glimrende redskab. Den giver en uovertruffen mulighed for sortering i avlsmaterialet, fordi vi kan vælge/fravælge en hanhunds egenskaber, når vi ved meget mere om hunden, end da den var højfertil.

Oplysninger skal være tilgængelige

- Indenfor vores race, irsk ulvehund, er vi så heldige, at den amerikanske opdrætter og genetiker Anne Janis har en enorm database med stamtræer på 92.000 ulvehunde. Databasens oplysninger rækker helt tilbage til omkring 1850'erne. Herigennem er det muligt at finde oplysninger om, hvilke linjer der har opnået høj levealder.

- Hvis jeg ser en god hund, jeg kunne tænke mig at bruge i min avl, går jeg hjem og forsker i dens linjer. Et af kriterierne er så, at den skal komme ud af linjer med høj levealder. Helst stykker jeg stamtræer sammen, der går fem generationer tilbage, men jeg tillægger de tre nærmeste generationer den største vægt. I stamtræerne fokuserer jeg både på høj levealder og dødsårsag. Jeg går efter at få oplysninger på hele kuld i stedet for blot på enkeltindivider, for dermed kan jeg tillægge oplysningerne langt højere vægt. Oplysningerne får jeg dels fra den amerikanske database og dels ved at maile rundt til en masse forskellige opdrættere. Verden er jo blevet lille med internettet. For øvrigt bliver brugen af stamtavler med noter om f.eks. levealder og dødsårsag hos forfædre mere og mere almindelige. Sådanne oplys-

Foto: Wiegand/Tine Luther

Frostsæden opbevares i "strå", som placeres i en beholder med flydende kvælstof. Temperaturen er minus 196 grader.

PitStop for Pets
 Naturprodukter til pelspleje

Body Cooler

Hjælp din hund af med varmen
 Måtte der køler i 2- 4 dage

Chris Christensen

PET[®] Silk

Natural choice for winners

www.pets.dk
 psp@pitstoppets.dk
 tel.: 48 47 12 14

CH Wolfhouse Rhapsody in Blue med et par af sine frosthvalpe efter USA CH Fleetwind Dan, som døde i 1990 over 9 år gammel. Hans kuldsøskende er alle blevet mellem 8 og 10 år gamle. Hvalpene fra de tre tidligere kuld, han er far til, har også alle opnået meget høj levealder – ikke sjældent er de blevet 10-12 år gamle.

ninger er uvurderlige avlsredskaber, men de kræver selvfølgelig stor åbenhed opdrætterne imellem. Netop åbenheden er vejen frem, når man vil sin race det godt og ser på den som en helhed i stedet for kun at se på sit eget opdræt.

Samarbejde – også om frostsæd

- I gamle dage, hvor kennelerne var meget større og måske talte 50-100 hunde, havde man jo meget mere avlsmateriale til rådighed. Da kunne man virkelig lave noget avl! Eftersom vi ikke har så mange hunde at tage af i vore dages kenneler, synes jeg, det er meget vigtigt, at vi opdrættere arbejder sammen. For mit eget vedkommende handler samarbejdet ikke kun om at udveksle avlsmateriale; det handler også om at udveksle idéer, så vi ikke gror fast. Hvis vi skal forbedre nogle punkter hos en race, kan det ikke bare ske hjemme i vores egen baghave. Forbedringer for racen som helhed er jo også positivt for egen kennel.

- Vi er en lille gruppe på tre opdrættere, der arbejder sammen om irske ulvehunde. Bettina Isen, den svenske opdrætter Ann-Sophie Falk og jeg selv. Når vi hver især planlægger avl – herunder indkøber frostsæd – prøver vi også at tage hensyn til, hvilke gener de andre senere kan bruge i deres opdræt. På den måde hjælper vi hinanden med ikke at blive låst fast i for snæver en genpulje.

Tap i tide

- Herhjemme har vi ikke nedfrosset sæd i så mange år, men allerede i 1980'erne blev der frosset sæd ned fra irske ulvehunde i USA, fortsætter Pernille Monberg. - Det er endda så heldigt, at der var sæd fra nogle meget langtlivende linjer. Den sæd har jeg anvendt på nogle af mine tæver.

- For målrettet at kunne avle på de af mine

egne hanhunde, der senere viser sig at blive både gode og gamle, begyndte jeg at tappe mine hanhunde for 6 år siden. De skal helst tappes, når de er mellem 2 og 4 år, for der er sædkvaliteten bedst. Det går ikke at vente, til hundene er fuldstændig færdigudviklede, er blevet champions og man ved alt om dem. Venter man så længe, risikerer man, at sæden ikke længere er af god nok kvalitet til, at den kan gemmes.

- Bettina Isen og vores svenske samarbejdspartner tapper også deres hanhunde. Vi gemmer så sæden, til vi kan se, om hundene er gode – og bliver gamle. Viser det sig, at de ikke er gode nok til, at vi vil avle på dem, kasseres sæden. Vi bruger dog også de hunde, der tegner godt, til almindelige parringer, og det giver os jo endnu mere information om deres arveegenskaber.

- I princippet kan sæden gemmes i ubegrænset tid, hvis den opbevares forsvarligt. Og der kan blive masser af hvalpe ud af frostsæd. Jeg har selv fået et kuld på 7 hvalpe her i sommer efter en amerikansk han fra 1981.

- Både til sædtapning og inseminering bruger mine samarbejdspartnere og jeg dyrlæge Birgitte Schjøth, Sædbanken Canicold, som har haft stor succes med drægtighedsprocenten hos ulvehunde. Ud af otte inseminerede tæver har hun opnået at få syv drægtige. Birgitte Schjøth er internationalt anerkendt, og opdrættere langvejs fra finder vej til hendes klinik. Hun er i øvrigt medlem af DKK's sundhedsudvalg.

Skal være pengene værd

- Det er forholdsvis kostbart at arbejde med frostsæd – en tapning koster ca. 2500,- kr. – men man kan jo også vende det om og sige, at det er noget mindre end værdien af en parringshvalp. Dog kan vi med vores avlsstrategi langt fra forvente at bruge sæd fra alle tapninger.

PERNILLE MONBERG: "Man møder ofte påstanden, at opdrættere udelukkende avler på eksteriør og glemmer sundheden hos hundene. Efterfølgende er det næsten altid blevet opfattet som om, sundhed og eksteriørmæssig kvalitet er to uforlignelige størrelser. Der er intet, der er mere usandt. Laver man sit hjemmearbejde, kan det naturligvis lade sig gøre at finde hunde, der både er smukke og sunde indenfor de fleste racer, men det kræver af og til en nytænkning i udvælgelsen af avlsmaterialet."

- Vil man tappe sæd fra en hanhund, skal man jo ikke gøre det, fordi man elsker netop denne hund overalt i verden. Man skal gøre det med briller, der er konstruktive for avlsarbejdet; man skal gøre det, fordi man er overbevist om, at det kan flytte bjerge. Ellers er det efter min mening ikke pengene værd.

- Har man en god avlshund, synes jeg næsten, man for racens skyld har pligt til at fryse sæd ned fra den, så den kan bruges senere.

Forskningen ikke langt mht. æg

- Som bekendt skal der både en han og en tæve til for at lave hvalpe. Nedfrysning af sæd giver os som sagt et rigtig godt redskab til at bevare en hanhunds gener. Et tilsvarende redskab har vi ikke i forhold til tæverne, da man ikke er særlig langt med forskningen mht. hvad man kan gøre med deres æg. Indtil videre må vi nøjes med at udvælge tæverne på deres linjer og de karakteristika, vi ser i individet – og de eventuelle, få hvalpe, der måtte være efter hende – og så håbe, at de gode karakteristika gives videre, slutter Pernille Monberg.

Frostsæd er et redskab, som er ved at vinde indpas i forskellige racer. Her ses grand danishvalpe fra Kennel Pinza ved Dawn Co-ward. Frostsædmodellen er også her anvendt med henblik på langlivethed. Kullet er efter en højt præmieret amerikansk hanhund på næsten 11 år.